

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

ІНСТИТУТ

ОСВІТНЬОЇ АНАЛІТИКИ
Державна наукова установа

ГАРМОНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ОСВІТИ УКРАЇНИ З ЄВРОПЕЙСЬКИМ ОСВІТНІМ ПРОСТОРОМ: ДОСЯГНЕННЯ, ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

VII МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

HARMONISATION OF THE UKRAINIAN EDUCATION SYSTEM WITH THE EUROPEAN EDUCATION AREA: ACHIEVEMENTS, CHALLENGES AND PROSPECTS

VII INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE

2025

iea.gov.ua

Міністерство освіти і науки України
Державна наукова установа «Інститут освітньої аналітики»

Ministry of Education and Science of Ukraine
State Scientific Institution «Institute of Educational Analytics»

ГАРМОНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ОСВІТИ УКРАЇНИ З ЄВРОПЕЙСЬКИМ ОСВІТНІМ ПРОСТОРОМ: ДОСЯГНЕННЯ, ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Збірник тез доповідей VII Міжнародної науково-практичної конференції
(м. Київ, 30 жовтня 2025 року)

HARMONISATION OF THE UKRAINIAN EDUCATION SYSTEM WITH THE EUROPEAN EDUCATION AREA: ACHIEVEMENTS, CHALLENGES AND PROSPECTS

Book of Abstracts of the VII International Scientific and Practical Conference
(Kyiv, October 30, 2025)

Редакційна колегія

А. О. Литвинчук, кандидат економічних наук, старший дослідник (головний редактор);

С. Л. Лондар, доктор економічних наук, професор (заступник головного редактора);

Г. М. Терещенко, кандидат економічних наук, старший науковий співробітник (заступник головного редактора);

А. В. Кир'янов (заступник головного редактора);

Н. Б. Пронь, кандидат економічних наук (відповідальний секретар).

Рекомендовано до поширення через мережу Інтернет Вченою радою
Державної наукової установи «Інститут освітньої аналітики»
(протокол № 7 від 11 листопада 2025 р.)

Автори несуть повну відповідальність за зміст і достовірність матеріалів, що публікуються, дотримання загальноприйнятих принципів наукової етики, відсутність плагіату у своїх тезах. Редакційна колегія не завжди поділяє позицію авторів.

Г-20 Гармонізація системи освіти України з європейським освітнім простором: досягнення, виклики та перспективи : зб. тез доп. VII Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 30 жовт. 2025 р. [Електронне видання]. Київ : ДНУ «Інститут освітньої аналітики», 2025. 618 с.

ISBN 978-617-8421-19-2

Збірник містить матеріали доповідей учасників VII Міжнародної науково-практичної конференції «Гармонізація системи освіти України з європейським освітнім простором: досягнення, виклики та перспективи». Матеріали охоплюють питання інтеграції української освіти в європейський простір, забезпечення її доступності та безперервності в умовах війни, цифрової трансформації, міжнародного співробітництва, аналітичного супроводу, а також ролі освіти в повоєнному відновленні і сталому розвитку України.

Збірник тез доповідей розміщено у вільному доступі на вебсайті ДНУ «Інститут освітньої аналітики», у рубриці «Матеріали комунікаційних заходів» (2025 рік).

УДК 37.014.5-048.22(100+477)

Цей збірник підготовлено в межах проєкту «Eurydice Ukraine: Improving Education Accessibility» (EU-IEA, Grant No. 101167035), який реалізується ДНУ «Інститут освітньої аналітики». Висловлюємо щирі подяки Європейській комісії за надану підтримку, а також усім учасникам конференції за їхній вагомий внесок у зміцнення співпраці в освітній сфері.

Editorial board:

Andrii Lytvynchuk, Ph. D. (Economics), Senior Researcher – editor-in-chief;

Sergiy Londar, Dr. Sc. (Economics), Professor – deputy editor-in-chief;

Hanna Tereshchenko, Ph. D. (Economics), Senior Research Fellow – deputy editor-in-chief;

Andrii Kyrianov – deputy editor-in-chief;

Natalia Pron, Ph. D. (Economics) – executive secretary.

Recommended for publication by the Academic Council
of the State Scientific Institution "Institute of Educational Analytics"
(Protocol No. 7 of 11.11.2025)

Responsibility for the content and reliability of published materials, the compliance of general scientific ethics principles, the absence of plagiarism lies entirely with the authors.

The editorial board does not always share the position of the authors.

Г-20 **Harmonisation of the Ukrainian Education System with the European Education Area: Achievements, Challenges and Prospects** : Book of Abstracts of the VII International Scientific and Practical Conference (electronic scientific publication), October 30, 2025. Kyiv: SSI "Institute of Educational Analytics", 2025, 618 p.

ISBN 978-617-8421-19-2

The collection contains the proceedings of the participants of the VII International Scientific and Practical Conference "Harmonisation of the Ukrainian Education System with the European Education Area: Achievements, Challenges and Prospects". The materials address the integration of the Ukrainian education system into the European Education Area, ensuring its accessibility and continuity during wartime, digital transformation, international cooperation, analytical support, and the role of education in Ukraine's post-war recovery and sustainable development.

The conference proceedings are available in open access on the website of the State Scientific Institution "Institute of Educational Analytics", under the "Communication Events Materials" section (2025).

UDC 37.014.5-048.22(100+477)

This Book of Abstracts was prepared as part of the "Eurydice Ukraine: Improving Education Accessibility" (EU-IEA, Grant No. 101167035), implemented by the SSI "Institute of Educational Analytics". We express our sincere gratitude to the European Commission for its support and to all the participants of the conference for their valuable contributions to strengthening cooperation in the field of education.

Листопад О. А.

доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної педагогіки
Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського», Одеса, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3121-324X>

Листопад Н. Л.

кандидат педагогічних наук, викладач Комунального закладу «Одеський
педагогічний фаховий коледж», Одеса, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3550-9985>

ФОРМУВАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В УКРАЇНІ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Асоціація України з Європейським Союзом зумовлює потребу в системних трансформаціях у всіх сферах суспільного життя, серед яких освіта посідає провідне місце як ключовий інструмент формування європейської ідентичності. Особливої ваги в цьому процесі набуває дошкільна ланка, що виступає фундаментом зазначеного формування. Саме в ранньому та дошкільному віці формується основа світогляду, емоційний інтелект і система цінностей дитини [1]. Тому інтеграція європейських принципів у освітній процес закладів дошкільної освіти стає першочерговим завданням для побудови єдиного європейського майбутнього України.

Реформування дошкільної освіти в Україні, зокрема прийняття нового Базового компонента дошкільної освіти (БКДО), стало ключовим механізмом інституційного закріплення європейського підходу до дошкільної освіти. Цей документ визначає сучасні орієнтири освітнього процесу й забезпечує його гармонізацію з освітніми системами країн ЄС. Ключові принципи БКДО повністю узгоджуються з європейськими практиками. Передусім дитина розглядається не як об'єкт навчання, а як суб'єкт власного розвитку. Це означає, що освітній процес будується з урахуванням індивідуальних особливостей, інтересів і темпу розвитку кожної дитини [2]. Наприклад, у багатьох ЗДО впроваджуються індивідуальні освітні траєкторії або портфоліо дитини, де фіксуються її досягнення, сильні сторони та потреби в підтримці.

Є очевидним, що роль вихователя трансформується: він уже не лише передає знання, а виступає фасилітатором і наставником, який організовує середовище для самостійного пізнання дитиною світу. На практиці це виявляється в упровадженні проєктної діяльності (ідеться, наприклад, про створення мінігородів у групі, дослідницькі експерименти з водою, ґрунтом, рослинами) або в ігрових технологіях, що дають дітям змогу засвоювати складні поняття через гру, співпрацю й експериментування [3].

Наведені факти переконують у тому, що замість механічного заучування фактів акцент робиться на розвитку ключових компетентностей, визначених як у БКДО, так і в європейських документах (зокрема в Рамкових програмах ЄС з

освіти), як-от: мовна компетентність – через казкотерапію, театралізовані ігри, інтерактивні читання; математична компетентність – у побутових ситуаціях (рахування іграшок, вимірювання інгредієнтів під час приготування страв разом із вихователем); соціально-емоційна компетентність – через вправи на емпатію, обговорення казкових сюжетів («що відчував герой?»), ігри на взаємодію та довіру; екологічна компетентність – через створення мініклумб на території ЗДО, участь у сортуванні сміття; інформаційно-цифрова компетентність – у старших групах шляхом використання інтерактивних панелей, навчальних мультимедійних програм і цифрових ігор; компетентність у природничих науках і техніках – завдяки мінідослідженням: спостереження за змінами в природі, прості експерименти із фізичними явищами [4].

У цьому аспекті варто врахувати, що особлива увага приділяється партнерству із сім'єю. ЗДО активно впроваджують дні відкритих дверей, спільні проєкти з батьками («Родинна книга традицій», «Еко-акція»), тренінги для батьків із розвитку емоційного інтелекту та виховання за європейськими цінностями, що дає змогу гармонізувати впливи сім'ї й освітнього середовища, підвищує ефективність формування життєвих компетентностей дитини [5].

Доведено, що формування європейської ідентичності в дітей дошкільного віку відбувається не на рівні лекцій, а через щоденну практику та створення розвивального середовища, що включає: організацію ігор-подорожей країнами ЄС, знайомство з їхніми іграми, казками й традиціями; раннє знайомство з іноземними мовами, зокрема англійською, через пісні, віршики та ігри, що розвиває міжкультурну комунікацію; знайомство із шедеврами європейського живопису, музики й архітектури, адаптованими для дітей; формування екологічної свідомості через практичні справи (сортування сміття, економія води), що є спільною цінністю для всієї Європи; створення в ЗДО куточків із картами Європи, літературою про країни ЄС, євросимволікою, ляльками в національних костюмах [2].

Головні виклики, пов'язані із формуванням європейської ідентичності на дошкільному рівні, мають багатовимірний характер і потребують системного підходу до їх подолання. Передусім варто відзначити консерватизм педагогічної спільноти та батьків. Частина вихователів і батьків схильні дотримуватися традиційних підходів, де домінує авторитарна модель виховання, орієнтована на дисципліну та засвоєння знань, а не на розвиток компетентностей, що гальмує інтеграцію європейських цінностей, зокрема принципів демократії, рівності й партнерства (у деяких ЗДО батьки можуть скептично ставитися до ігор на розвиток емоційного інтелекту, називаючи це «марнуванням часу», тоді як у країнах ЄС подібні методики вважаються базовими, тому потрібна масова просвітницька робота – проведення семінарів для педагогів і батьків, створення інформаційних буклетів, інтерактивних зустрічей «Сім'я і дитсадок: європейський погляд»).

Разом із тим, навіть за умови поступової зміни світоглядних установок, важливим викликом залишається необхідність перепідготовки кадрів. Сучасний вихователь повинен володіти не лише знаннями з педагогіки та психології, а й компетентностями в таких сферах, як інклюзивна освіта, медіаграмотність,

соціально-емоційний розвиток, використання європейських методик навчання (проведення тренінгів із медіаграмотності для вихователів, де вони вчаться критично аналізувати дитячий контент у медіа й цифрових іграх; курси з інклюзії, що дають практичні навички роботи з дітьми з особливими освітніми потребами; навчання за європейськими методиками, як-от «Реджіо Емілія», фінська модель «навчання через гру»).

Водночас навіть наявність підготовлених педагогів не дає змоги повністю реалізувати потенціал європейських підходів без належного матеріально-технічного забезпечення. Чимало ЗДО потребують оновлення, а саме: сучасних меблів, безпечних ігрових майданчиків, інтерактивних засобів навчання, ресурсів для інклюзії (сенсорні куточки, спеціальні дидактичні матеріали). У країнах ЄС для дітей дошкільного віку широко застосовуються STEM-зони (куточки для експериментів із конструктором, природними матеріалами, робототехнікою). В Україні подібні практики з'являються завдяки грантовим проектам і підтримці місцевих громад, однак вони поки не стали масовим явищем.

Нарешті, на всі зазначені виклики накладається специфічний фактор – вплив війни. Повномасштабна агресія росії проти України наклала особливий відбиток на виховання дітей дошкільного віку. Діти стикаються з травмою втрати, вимушеною міграцією, життям у новому середовищі, небезпекою повітряних тривог, що формує додаткові завдання для педагогів. У багатьох ЗДО впроваджуються програми психологічної підтримки дітей, арт-терапевтичні заняття («Малюємо світ без війни»), створюються інтеграційні групи для переміщених дітей, де особливий акцент робиться на толерантності й солідарності. Водночас саме ці умови підкреслюють цінність європейських ідеалів миру, безпеки, співпраці та взаємодопомоги.

Проведене дослідження дає підстави стверджувати, що дошкільна освіта є вирішальним етапом довгострокового процесу євроінтеграції України. Саме в ЗДО закладається той міцний фундамент, на якому буде побудовано європейську ідентичність майбутніх громадян. Виховання відкритої, толерантної, творчої та свідомої особистості, яка відчуває свою приналежність до широкого європейського простору, є стратегічним завданням сучасної дошкільної освіти України. Інвестиції в цю ланку – це інвестиції в європейське майбутнє країни, де нове покоління буде не формально, а ментально готовим до життя в об'єднаній Європі.

Список використаних джерел

1. Листопад О. А., Мардарова І. К., Листопад Н. Л. Становлення професійної ментальності здобувачів освіти в освітньому процесі закладів вищої і фахової передвищої педагогічної освіти. *Перспективи та інновації науки. Сер. : Психологія. Педагогіка. Медицина*. 2024. № 10 (44). С. 323–335. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-10\(44\)-323-335](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-10(44)-323-335).

2. Мельник Н. «Європейський підхід у дошкільній освіті»: основні положення та особливості впровадження *Педагогічні науки: теорія, історія,*

інноваційні технології. 2017. № 2 (66). С. 269–283. DOI: <https://doi.org/10.24139/2312-5993/2017.02/269-283>.

3. Листопад О. А., Мардарова І. К., Гуданич Н. М. Педагогічний супровід професійного становлення майбутніх вихователів засобами інформаційно-комунікаційних технологій *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Сер. : Педагогічні науки*. 2022. Вип. 3 (50). С. 31–42. DOI: <https://doi.org/10.31376/2410-0897-2022-3-50-31-42>.

4. Листопад О., Мардарова І., Листопад Н. Педагогічна підтримка сталого професійно-творчого саморозвитку майбутніх педагогів. *Вісник Дніпровської академії неперервної освіти. Сер. : Філософія. Педагогіка*. 2025. № 1 (8). С. 105–111. DOI: <https://doi.org/10.54891/2786-7013-2025-1-12>.

5. Бєленька Г. В., Коваленко О. В., Шинкар Т. Ю. Якість дошкільної освіти в Україні та країнах ЄС: параметри виміру та методичний супровід. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2020. № 72. Т. 1. С. 33–39. DOI: <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2020.72-1.6>.

Міністерство освіти і науки України
Державна наукова установа «Інститут освітньої аналітики»
Ministry of Education and Science of Ukraine
State Scientific Institution «Institute of Educational Analytics»

**ГАРМОНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ОСВІТИ УКРАЇНИ
З ЄВРОПЕЙСЬКИМ ОСВІТНІМ ПРОСТОРОМ:
ДОСЯГНЕННЯ, ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

Збірник тез доповідей VII Міжнародної науково-практичної конференції
(м. Київ, 30 жовтня 2025 року)

**HARMONISATION OF THE UKRAINIAN
EDUCATION SYSTEM WITH THE EUROPEAN
EDUCATION AREA: ACHIEVEMENTS,
CHALLENGES AND PROSPECTS**

Book of Abstracts of the VII International Scientific and Practical Conference
(Kyiv, October 30, 2025)

Видавець:
Державна наукова установа «Інститут освітньої аналітики»
Адреса редакції та видавця: вул. Володимира Винниченка, 5, м. Київ, 04053
Тел.: (044) 486-98-70, e-mail: info@iea.gov.ua
Ідентифікатор медіа R30-04027

Publisher:
State Scientific Institution «Institute of Educational Analytics»
Office: 04053, Kyiv, Volodymyra Vynnychenka Str., 5
Tel.: (044) 486-98-70, E-mail: info@iea.gov.ua
Media identifier R30-04027